

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 5110
Tarih : 25.07.2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İnsanlık tarihinin en eski yerleşim bölgelerinden biri olan Anadolu ve Mezopotamya coğrafyalarında yüzlerce yıldır kültür varlıkları yağmalanmakta ve birçoğu yasadışı yollardan yurtdışına kaçırılmaktadır. İnsanlığın ortak mirası olan kültürel varlıkların korunması için gerekli bütün önlemlerin alınması ve yaşanan 'kültürel eser kaçakçılığının' tüm boyutları ile açığa çıkarılması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Filiz Kerestecioglu

HDP Grup Başkanvekili

İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Dünyanın en zengin kültürel ve tarihsel birikimlerinden biri olan ülkemizde kültürel varlıkların yurtdışına kaçırılması özellikle emperyalizmin bütün dünyaya yayıldığı 19 ve 20. Yüzyılda batılı koleksiyoncuların Helen-Roma eserlerine karşı gelişen merakları ve tarihi eser koleksiyonculuğunun bir soyluluk kriterine dönüşmesi ile had safhaya ulaşmıştır. Osmanlı'nın son dönemlerinde çıkarılan ve kültürel varlık ihracını yasaklayan yasalardan 1973 yılında TBMM'nin çıkardığı Eski Eserler kanunu bile bu talanı durduramamıştır.

Ülkemizde geçmişten beri var olan ‘define avcılığı’ yüzünden çok fazla sayıda kültür alanı kaçak kazılar yüzünden tahrip edilmiştir. Yasa dışı kazı ve yasadışı ihraç sonucu yurt dışına çıkarılan kültürel varlıkların iadesinin önündeki en büyük engel söz konusu kazı ve ihracın belgelenmemiş olmasıdır. Bu nedenle kültür varlıklarının iadesi sürecinde hukuksal yollardan ziyade karşılıklı müzakereler yürütülerek sonuç alınmaya çalışılmıştır. Özellikle müzelerin kamu kuruluşu niteliğinde olmayışı, kültür varlıklarının satışının şahsi ya da tüzel kişilik mülkiyeti mevzuatı kapsamında olduğundan dolayı ciddi bir muhataplık sorunu ortaya çıkmaktadır. Üstüne bir de devletin yaklaşık yüz yıldır tarihi eserlerin korunması konusundaki keyfi tutumu eklenince böyle bir manzara ortaya çıkmıştır.

Günümüzde Almanya, Rusya, Fransa, ABD, Avusturya gibi ülkelerde Anadolu ve Mezopotamya’dan götürülmüş on binlerce eser mevcuttur. Türkiye’deki arkeoloji biliminin zayıflığı ve kazıların büyük çoğunluğunun yabancı ülkeler tarafından yapılması tarihi eserlerin daha kolay yurt dışına çıkışına olanak sağlamaktadır. Yurt dışına kaçırılan eserlerin iadesi kuşkusuz önemlidir. Fakat bu gün Hasankeyf, Aspendos, Rumeli Hisarı, Diyarbakır Sur ve Silvan Kalesinin hükümetin kendi politikaları sonucu büyük bir zarar gördüğünü de unutmamak gerekir.

2006 yılında Sayıştay’ın 12 müzede yaptığı araştırmanın sonucunda, 2.5 milyon yapıttan 137 bininin kaydının olmayışı, afet ve yangın planlarının ve alarmlarının olmaması gibi teknik eksiklikler, müzelerin içerisinde bulunduğu kötü durumu ortaya koymaktadır.

Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu’nun ‘Uluslararası Anayasası’ olarak da kabul edilen ‘Venedik Tüzüğü’nün (1964) 7 nci maddesi aşağıdaki gibidir: “Bir anıt tanıklık ettiği tarihin ve içinde bulunduğu ortamın ayrılmaz bir parçasıdır. Anıtın tümünün, ya da bir parçasının başka bir yere taşınmasına- anıtın korunması bunu gerektirdiği ya da çok önemli ulusal veya uluslararası çıkarların bulunduğu durumlar dışında- izin verilmemelidir.” Buna rağmen geçtiğimiz ay Hasankeyf’te Zeynel Bey Türbesinin taşınması ve türbenin dışında yüzlerce tarihi yapının sular altında kalacağı gerçeği siyasi iktidarın sadece kendi ideolojik ve inançsal kategorisine giren tarihi alanları koruduğu ve geri kalanına karşı kayıtsız kaldığı izlenimi yaratmıştır. Kültür turizmine ve halkın ziyaretine açılması gereken Hakkâri ve Mardin Kaleleri askeri bölge olarak dizayn edilmiş ve tam anlamıyla çürümeye terk edilmiştir. Aspendos Tiyatrosunu düğün salonuna çevirip çok daha uygun mekânlar mevcut

iken Rumeli Hisarı'nın tam ortasına mescit diken bir anlayışın hafıza ve kültürel varlıkları koruma noktasındaki samimiyetinin sorgulanması gerekir.

Tüm bunlara bağlı olarak, siyasi iktidar kültür varlıklarının yurt dışına kaçırılmasını önleyecek bir mekanizma kurmanın yanında, var olan kültür varlıklarını da korumayı acil bir görev olarak önüne koymalı, insanlığın ortak mirası olan kültürel varlıkların korunması için gerekli bütün önlemlerin alınması ve yaşanan 'kültürel eser kaçakçılığının' tüm boyutları ile açığa çıkarılması amacıyla bir araştırma komisyonu kurulmalıdır.